

HVER RÆÐUR FÖR?

Ásdís Hlökk Theodórsdóttir,
skipulagsfræðingur, aðjúnkt við HR

*„Bættar samgöngur – hvað er í veginum?“
Fundur um samgöngumál HA 19.3.2010*

Forsendur og spurningar

- Mikilvægt að áætlanir og ákvarðanataka um byggðarskipulag og samgöngur séu mótaðar og teknar samþætt
- Hvar er ákvörðunarvaldið/skipulagsvaldið?
- Hvernig nálgumst við ákvarðanir um byggð og samgöngur?
- Á hvaða forsendum eru ákvarðanir um byggð og samgöngur teknar?
- Hjálpar sagan okkur að átta okkur á hvar við stöndum?
- Rætt út frá forsendum skipulagsfræði og skipulagsmála

Hvað er hvað og hvað er hvurs í skipulagsmálum?

Landfræðil./stjórnsýsluein.

Stefnumótun, áætlanagerð

Leyfisveitingar

Umhverfismat

Landið, ríkið

Ekkert eiginlegt stjórnæki
(Sérstakt svæðisskip., **valkvætt**)

(Svæðisskipulag miðhál., **skylda**)

Landshlutar,
samstarf
sveitarfélaga

Svæðisskipulag, **valkvætt**

Sveitarfélög

Aðalskipulag, **skylda**
Rammaskip., **óformlegt, valkvætt**
Deiliskipulag, **skylda**

Umhverfismat áætlana

Framkvæmdaleyfi,
byggingarleyfi

Mat á umhverfisáhr.
framkvæmda

Umhverfið fram undir 1994

- Forræði á allri skipulagsgerð í landinu formlega hjá ríkinu.
- Þó ekki hefð fyrir strategískri skipulagsgerð um byggð og samgöngur.
- Hefðin og lagaákvæðin fyrst og fremst um þéttbýlisskipulag í mikilli nákvæmni („rammaskipulag“).
- Vegaframkvæmdir í dreifbýli – skipulagsmeðferð Vegagerðar og skipulagsstjórnar ríkisins.
- Engar formlegar leyfisveitingar til vegagerðar.

14. Hafnarfjörður, staðfest skipulag 18. mars 1933.

Umhverfið ca. 1994-1998

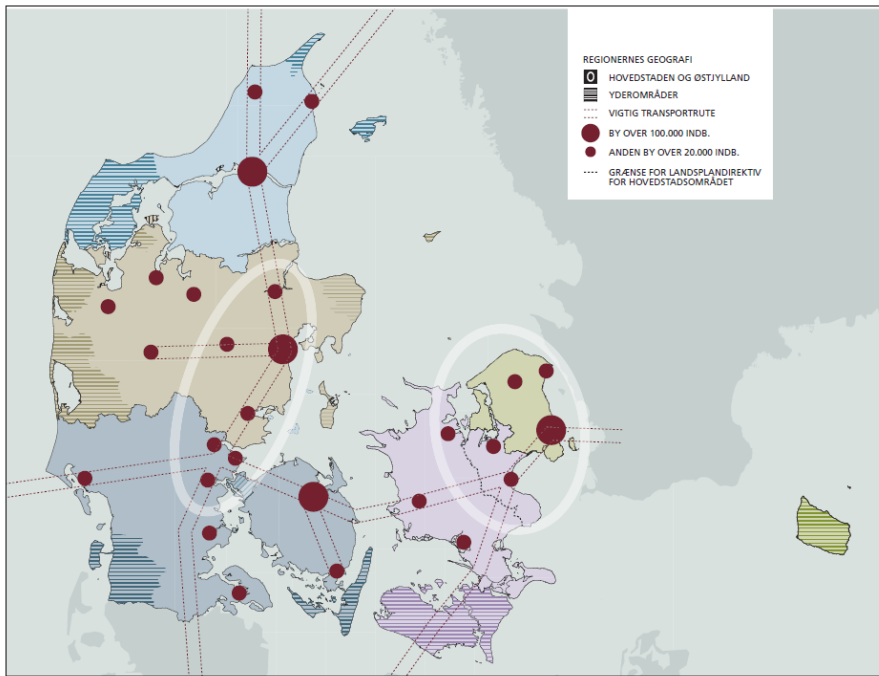
- Óbreytt staða varðandi hlutverk stjórnvalda og stjórnþæki í skipulagsmálum.
- Nýtt tæki – mat á umhverfisáhrifum framkvæmda (MÁU).
- Í fyrstu útfært þannig að skipulagsstjóri ríkisins var nokkurskonar ákvörðunaraðili/leyfisveitandi um matsskyldar framkvæmdir.
- Innleiðing MÁU: Mikil breyting við undirbúning og umfjöllun um þær framkvæmdir sem falla undir lögin – formleg umgjörð um gögn og málsmeðferð, samanburður kosta og áhrifamat.

Umhverfið ca. 1998-2005

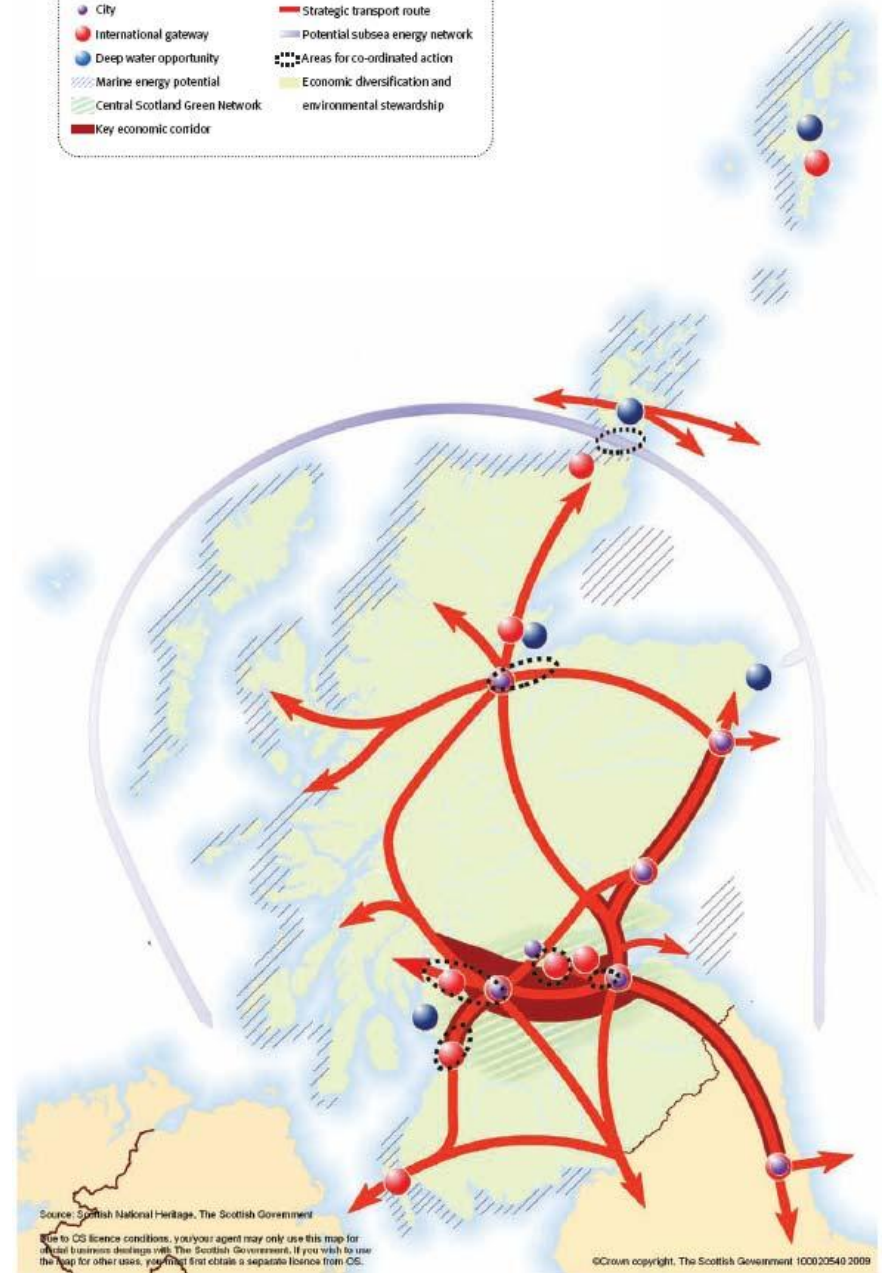
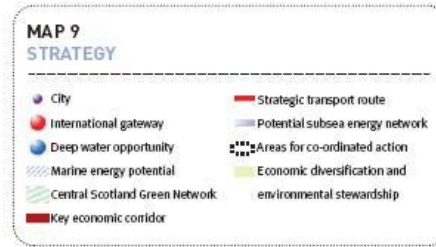
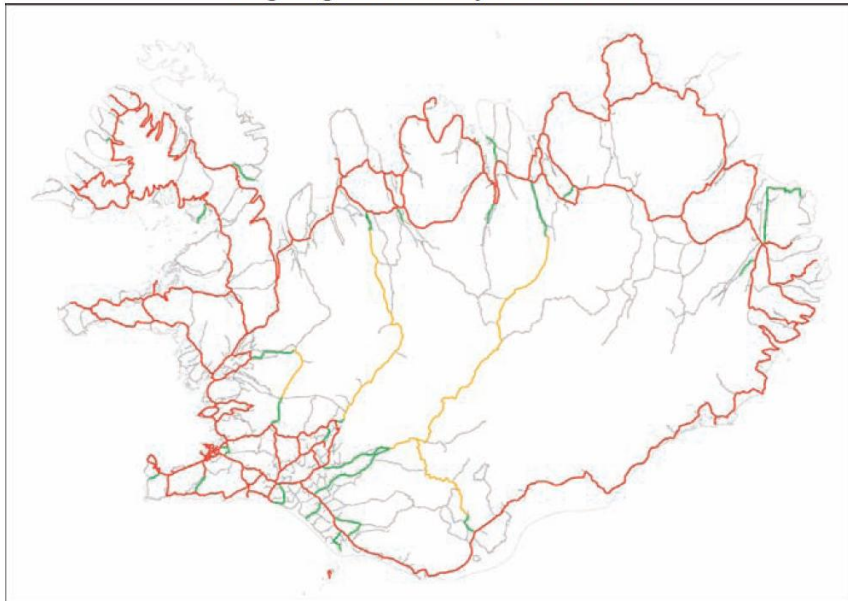
- Ný skipulagslöggjöf – skipulags- og byggingarlög nr. 73/1997 sem enn eru í gildi.
- Tekur til alls lands.
- Forræði skipulagsmála formlega nær alfarið fært frá ríki til sveitarfélaga.
- Sveitarfélög með formlegt hlutverk við að móta skipulagspólítík innan sinna vébanda til framtíðar. En útfærsla þess að verulegu leyti föst í viðjum hefða nákvæms skipulags landnotkunar og einstakra framkvæmda.
- Ríkið hefur nær ekkert formlegt hlutverk varðandi mótun skipulagsstefnu.
- Formlegar leyfisveitingar til vegagerðar – framkvæmdaleyfi sveitarstjórnar.
- Lög um samgönguáætlun 2002. Vettvangur til að setja fram sýn og stefnu ríkisins í samgöngumálum.

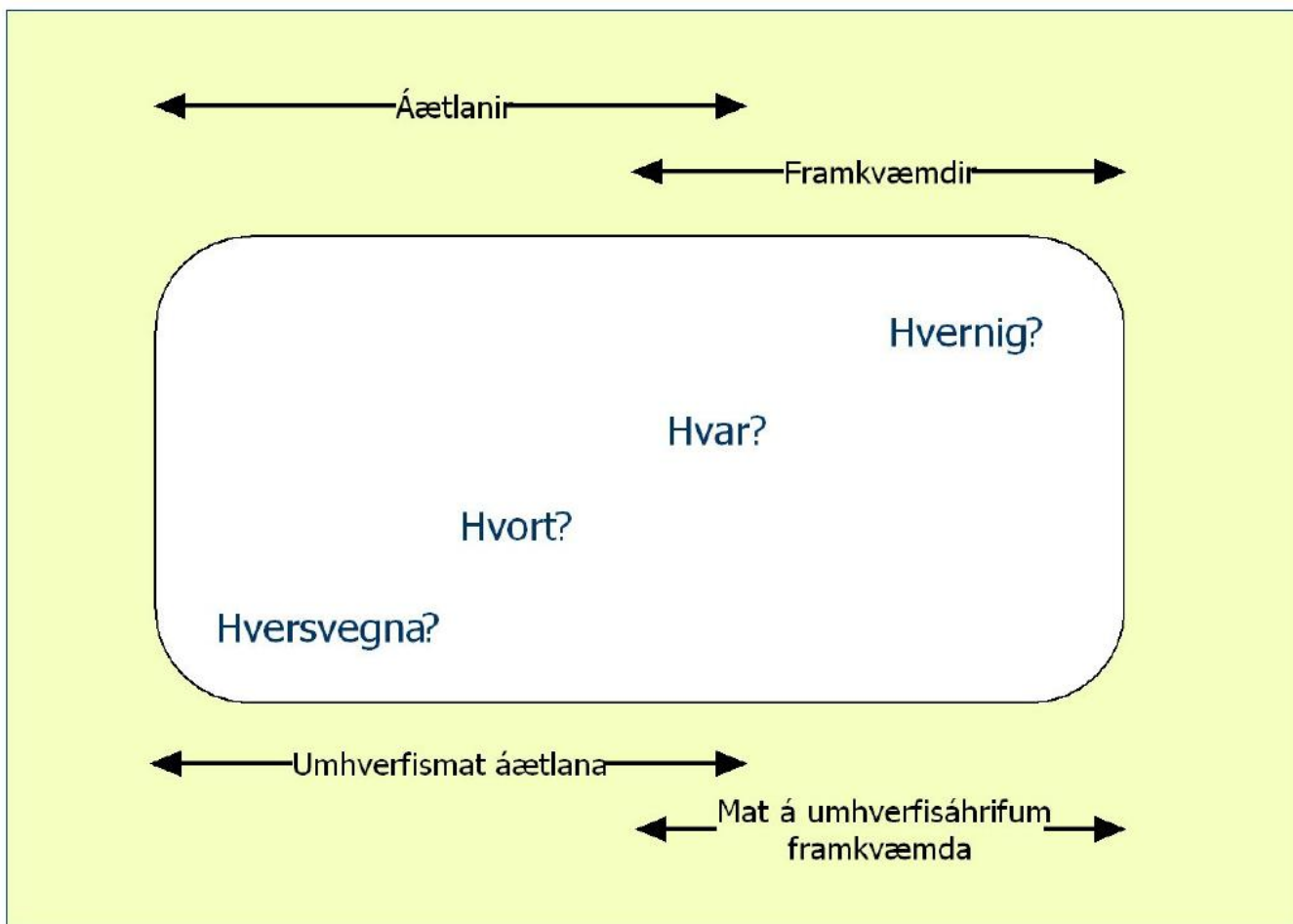
Umhverfið eftir ca. 2005

- Enn óbreytt skipulags- og byggingarlög frá 1997.
- MÁU lagabreyting 2005 – í stað úrskurða skipulagsstjóra, álit Skipulagsstofnunar.
 - Vald til sveitarfélaga varðandi ákvarðanir um framkvæmdir sem falla undir lög um MÁU.
- Umhverfismat áætlana innleitt með lögum 2006.
 - Á að geta haft talsverð áhrif á vinnslu og mótun skipulagsáætlana og samgönguáætlana.
- Breyting á vegalögum 2007.
 - Þrengt að skipulagsvaldi sveitarfélaga varðandi legu þjóðvega. Ráðandi forsendur: Mat Vegagerðarinnar á umferðaröryggi.
- Skipulagsfrumvarp 2010.
 - Landsskipulagsstefna?

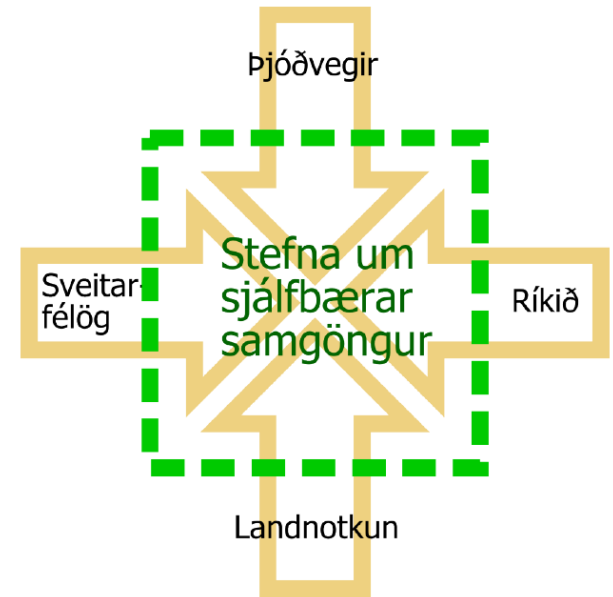
Vegir í grunnneti 1. janúar 2005.

Hver og hvað ræður för?

- Hver ræður för?
 - Skipulagsyfirvöld – samgönguyfirvöld
 - Landsstjórnin – sveitarstjórnir
 - Samráð, samvinna?
- Hvað ræður för?
 - Hagsmunir hverra?
 - Sjónarmið um sjálfbæra nýtingu lands og landgæða og „efnahagslegar, félagslegar og menningarlegar þarfir landsmanna, heilbrigði þeirra og öryggi“
 - Vegtæknileg sjónarmið
 - Samþætting sjónarmiða?
- Hvernig?
 - Týndi stefnumótunarhlekurinn milli lagamarkmiða og framkvæmdaáforma
 - Umhverfismat, greining á kostum út frá ólíkum hagsmunum

Mynd 9: Samvinna þarf stefnu ríkis og sveitarfélaga í mállefnum samgangna og landnotkunar.

Salvör Jónsdóttir og Árni Geirsson, 2009

takk fyrir